

Gost - Aleksandar Ljubić

VODITELJ: Dobar dan ovo je „Pravi ugao“ Radio televizije Vojvodine. Ja sam Ljubica Gojčić. Srbija mora da nastavi da unapređuje poslovno okruženje poručuju strani investitori u najnovijem godišnjem pregledu stanja poznatijem kao **Bela knjiga**. Strani investitori najveću ocenu u smislu napretka daju procesu digitalizacije u Srbiji, a čistu jedinicu daju radnom zakonodavstvu koje uprkos promenama zakona koje su se događale u poslednjih 10 godina gotovo smatraju i dalje nedovoljno fleksibilnim i skupim za poslodavce. Ako hoće da zadrži postojeće, privuče nove investitore Vlada Srbija mora da zadrži fiskalnu stabilnosti i da poveća nivo investicija kako državnih tako što je još važnije privatnih. To sve piše u **Beloj knjizi**, obimnom izveštaju na dvestotinak strana čini mi se, a o nekim detaljima u „Pravom uglu“ Aleksandar Ljubić izvršni direktor **Saveta stranih investitora**. Dobar dan hvala što ste ovde.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Dobar dan. Hvala vam što ste me pozvali.

VODITELJ: Dakle, mi svake godine razgovaramo o ovom, o ovoj **Beloj knjizi** koja je vrlo važna ministrima i predsednici Vlade, i svim predsednicima vlada od kada je **Bela knjiga** počela da se, da izlazi na godišnjem nivou, a to je bilo sad ste mi rekli pre 19 godina.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pre 19 godina.

VODITELJ: Pre 19 godina. I da vas pitam na početku za ono što bi bila nekakva procena stanja krvne slike poslovnog okruženja u Srbiji. Kako strani investitori vide to poslovno okruženje?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pre svega ono što bi želeo da kažem jeste da je **Bela knjiga** ključna publikacija **Saveta stranih investitora**. Ona daje prikaz poslovne klime i ono što je najbitnije daje preporuke za njeno unapređenje. Ono što jeste specifično za **Belu knjigu** kao što ste rekli 19-ta po redu jeste da nju pišu same članice grupisane u odobrima i to su preporuke sa terena. Kad govorimo o stranim investitorima.

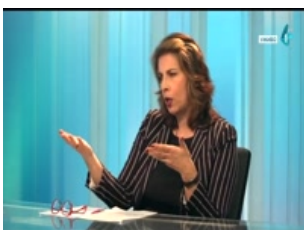

VODITELJ: Ajde da kažemo članice, to je onih 120.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): 120 članica.

VODITELJ: 120 članica kompanija koje posluju u Srbiji, zapošljavaju preko 100 hiljada ljudi.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Tako je. Koji su investirali preko 35 milijardi eura u zemlju, to su te kompanije. I to je, to je, to su preporuke mogu slobodno reći sa terena. To je ono što se kompanije na dnevnom nivou suočavaju i sa problemima koje oni imaju. Ovde napomenuti ono su neke strane kompanije, to su te, to su strane kompanije koje imaju proizvodne kapacitete u Srbiji koje zapošljavaju naše ljude i jako je bitno da se čuje njihov glas i šta imaju da kažu. Jel, predvidljivo poslovno okruženje, bolje poslovno okruženje je jedina i isključiva formula za, za, za dolazak novih investitora koji će sutra značiti bolji standard građana i bolji život svih nas.

VODITELJ: Za tih 19 godina vi ste već neko vreme, već neko vreme tu. Ocene se daju od 1 do 3.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Tako je.

VODITELJ: Srbija nije prešla, nije na jakoj dvojci, nego je negde na 2 minus, trenutno čini mi se generalno. Šta je, kako vidite, ajde da počemo od toga, kako, kako globalno **Savet stranih investitora** vidi klimu za poslovanje u Srbiji?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pa da vam kažem, **Savet stranih investitora** vidi dobru klimu zato što su kompanije već tu, znači mi smo već investirali. Mi mislimo da je, i naše članice misle da je Srbija dobro mesto za investiranje. Ono kada govorimo o

ocenama potrebno je reći da je recimo 2019. u knjizi koju smo objavili neposredno pred pandemiju, skoro 40 posto preporuka Vlade Republike Srbije usvojila iz prethodne knjige. To je naš indeks koji, o kome vi govorite, i on je tad bio ne znam 1.45 otprilike. On je sad nešto manji i ono što je bitno jeste da članice prepoznaju da je bila pandemija i da je još uvek pandemija korona virusa, i da država ima još neke druge prioritete. Ali ono što je bitno reći da sve članice Saveta su već u Srbiji i za nas taj dijalog sa državom nije nikakav sprint, više je maraton. Tako da za nas je bitno da su ti kanali komunikacije stalno otvoreni. I ono što jeste dobro, što je država prepoznala i mi kao organizacija imamo institucionalni okvir ili institucionalizovani okvir saradnje. Mi imamo zajedničko telo, zajednički savet sa Vladom gde je tokom cele godine radimo na rešavanju tih preporuka koje smo napisali u **Beloj knjizi**. Sada smo negde na nekih 40 posto, ali nadam se da ćemo u godinama koje slede i doći do te cifre od 50 posto.

VODITELJ: Da kažemo šta piše u izveštaju. Strane investitore brine inflacija. Preporučuju da se smatraju da ima prostora za poboljšanje poslovnog okruženja, da poslovno okruženje u velikoj meri zavisi od vladavine prava, i da je još jedna od preporuka koja se poklapa sa nekim preporukama o kojima su ovde govorili recimo predsednik Fiskalnog saveta, da po svaku cenu treba održati fiskalnu stabilnost, voditi računa o zaduženosti, o nivou javnog duga. Jel to ukratko opis stanja stvari?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Apsolutno je tako. Fiskalna stabilnost je jako bitna, upravo zbog onog predvidivosti poslovnog okruženja. S druge strane naravno da nas inflacija brine, ne samo inflacija u Srbiji, mi sad vidimo inflaciju i u Evropskoj uniji, vidimo inflaciju i u Sjedinjenim Američkim Državama. Ali mi trenutno brinemo samo ovde u Srbiji. Mi imamo stabilan kurs i jednostavno želimo da vidimo kako ćemo se u narednom periodu i Centralna banka i Vlada baviti inflacijom. S druge strane ono što smo mi na prezentaciji rekli, što smo rekli i predsednici i ministrima, jeste da iz nekom prethodnom periodu, mi smo jasan rast videli iz investicija. U jednom momentu prošle godine videli smo određeni rast kroz potrošnju. Naravno sad se to ponovo pomera ka investicijama i mi želimo da celokupan rast upravo bude kroz investicije gde je to jedino dugoročno održivo.

VODITELJ: Šta znači rast kroz investicije?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): To su nove investicije, novi projekti, nove fabrike, nova zapošljavanja, i samo to može dugoročno da doprinese boljem standardu.

VODITELJ: I u tom investicionom ciklusu naročito fale privatne investicije koji dolaze iz privatnog sektora, dakle da ljudi, i to onog srednjeg i nižeg nivoa investiraju u neku proizvodnju, jel tako?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Da vam kažem, apsolutno. Savet stranih investitora uglavnom čine velike kompanije. To su velike strane multinacionalne kompanije, ali ono što je bitno reći da većinu srpske privrede čine mala i srednja preduzeća. A ona kao takva su bitna i velikim investicijama, i velikim investitorima, jer upravo mala i srednja preduzeća čine ono što mi zovemo našim ili deo našeg poslovanja. Jer mala i srednja preduzeća upravo preko velikih kompanija nalaze svoja tržišta, i na Evropskoj uniji i svuda u svetu i to je ta simbioza, to je nešto što je, što je jako bitno za buduće poslovanje.

VODITELJ: Ali mala i srednja preduzeća smatraju da srpskom privredom dominiraju vaši članovi, članovi **Saveta stranih investitora**. One kompanije koje su velike, samim tim i snažnije, ali ne samo što su velike nego su i povlašćene. One koje imaju otvorena vrata kabineta predsednice Vlade, ministra finansija, ministra privrede. Ima li istine u tom utisku?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pa ja se ne bi baš složio. Velike kompanije imaju zvučnija imena. Ja mislim da je samo, da je samo u tome razlika. Naravno, velike kompanije su velike, moćnije su i one imaju i lakši pristup finansijskom tržištu, bankama. Postoje banke koje prate velike korporacije. Ali ono što je bitno jeste da i dalje je u Srbiji većina malih i srednjih preduzeća. I ono što mislim da se radi i što treba raditi u mnogim projektima to je razvijanje preduzetničkog duha, i što veći broj malih i srednjih preduzeća i razni startup projekti, jer ono što velike kompanije vide, što ja vidim u razgovoru sa našim članicama jeste da je jako bitna, jako bitno povezivanje velikih kompanija malih i srednjih preduzeća, jel to je nešto što kao

njihovi lanci dobavljača, jel to je nešto, jedan od razloga zbog čega su te kompanije se odlučile za Srbiju, i da ovde smeste svoju proizvodnju. Jel morate razumeti Srbija je malo tržište za ove kompanije. Uglavnom sve kompanije iz Srbije snabdevaju evropska, pre svega evropska a onda i svetska tržišta, jel 80 posto skoro naših članica upravo dolazi sa starog kontineta.

VODITELJ: Zašto se strane kompanije velike odlučuju da dođu u Srbiju? Kakav je, kakvo je iskustvo vaše, vašeg Saveta? Šta pokazuje statistika? Da li zbog subvencija ili zato što na ovom malom, kako kažete tržištu pronalaze neku objektivnu poslovnu računicu?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Da vam kažem, ne verujem ja da subvencije odnosno potpuno sam siguran da nisu subvencije glavni razlog dolaska.

VODITELJ: Pa, Fiat vam je članica, pretpostavljam, mislim.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Ali Fiat je zajedničko ulaganje sa državom, ali ja sad, morate razumeti, Savet stranih investitora zastupa interese pojedinačnih kompanija.

VODITELJ: Da, da. Jasno.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Mi zastupamo interese industrija. To je drugačiji primer.

VODITELJ: Koliko ima kompanija u Savetu stranih investitora, ajde da ovako postavimo koje su, koje su ovde privučene subvencijama?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pa mislim da pre nisu privučene subvencijama, pre svega su privučene poslovnom klimom. Jer morate razumeti da kompanije komuniciraju između sebe. Savet stranih investitora je jedno od mesta na koje prvo dođu investitori ili drugo nakon razgovora sa državom gde razgovaraju nepristrasno, da kažem sa članicama koje dolaze iz njihovih zemalja, ili koje dolaze iz njihovih industrija gde, gde dele iskustva koje određene kompanije imaju, imaju ovde. Morate razumeti da velike kompanije vole predvidljivo poslovno okruženje. Velike kompanije ne vole iznenađenja.

VODITELJ: A naše nije još takvo? Ovde u Srbiji nije još tako, ovde u Srbiji ono što nedostaje a to se čita iz Bele knjige, to se čuje, to je to predvidivo poslovno okruženje, to je pouzdanost, pouzdanost, nezavisnost, efikasnost pravosuđa, da se poslovni sporovi rešavaju brzo, po jasnim, jasnim kriterijumima, na osnovu jasnih zakona koji se za svakoga čitaju na isti način. To je vladavina prava, borba protiv korupcije, to je ono što, i ovde se u ovoj Beloj knjizi čita još nedostaje.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Da. To je ono za šta se mi zalažemo. I to je ono za šta mi radimo tokom cele godine. Znači vi ne možete sve uraditi u jednoj godini, ovo je 19-ta Bela knjiga. Za nas je to proces. Za nas je to dijalog. Ono što očekujemo jeste da uvek imamo sagovornika sa druge strane. Jel vidite, usvajanje određenih zakona vi ne završavate taj ciklus, usvojiti zakon i napisati zakon nije toliko teško, potrebno je implementirati te zakone. Tu je, đavo je u detaljima, tu ima puno podzakonskih akata, raznih odluka.

VODITELJ: Pa ne bi trebalo da bude, to je vaša preporuka.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pravilnika, i svega toga, i jednostavno mi želimo da u, da taj ceo paket bude sveobuhvatan, i naravno što više ili u potpunosti u skladu sa, sa najboljom evropskom praksom.

VODITELJ: Ali ako kažete nije to lak proces, on traje 19 godina, ako posle 19 godina od maksimalnih 3, 3 poena Srbija je na ispod 1.5, šta to govori o poslovnom okruženju i o reformama, o tom reformskom procesu u kome ste i vi učestvovali nekada kao državni sekretar u Ministarstvu finansija? Dakle, jel to sporo, jel to zadovoljavajuće, jel to opravdano ide tim tempom?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pa da kažem uvek može bolje. I uvek može brže. Ono što je bitno jeste da u knjiga, Bela knjiga kao i svaka druga knjiga, nekome se

svidi, nekome se ne sviđa. Neko je čita na jedan način, neko je čita na drugačiji način. Ono što je za nas, za naše članice jako bitno da smo mi u knjizi koju su pisale same članice pobrali sve ono probleme sa kojima Srbija se suočava, sa kojima se kompanije suočavaju, i koje sprečavaju same naše članice da posluju što bolje u Srbiji. Zato mi imamo određena poglavlja, gde Srbija, imamo određene prioritete da budemo konkretniji, jer knjiga je, pokriva sve oblasti, i mi niti mi u kapacitetu niti svi možemo pokriti sve oblasti. Mi izaberemo određene prioritete, tako da recimo prošle godine kada je krenula ova nesrećna pandemija mi smo tada shvatili da je digitalizacija nešto na čemu moramo odmah da radimo i to je nešto što je nama u tom trenutku bilo nasušno da, da odmah krenemo da se bavimo time.

VODITELJ: I rezultati napretka na polju digitalizacije su viđeni i izmereni upravo u vreme, tokom prošle godine?

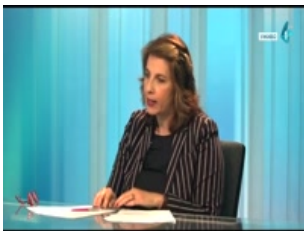
ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Tako je. Ali opet recimo imali smo i određene prioritete koji su vezani za radno pravo, koje nisu urađene. To je nešto što.

VODITELJ: Idemo redom.

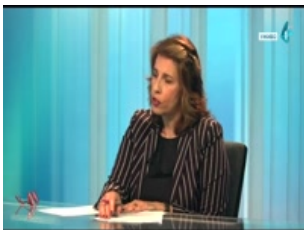
ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): I to je nešto što, što očekujemo, dijalog sa državom u nekom narednom periodu.

VODITELJ: Šta, šta bi bio najveći problem srpske privrede, odnosno poslovnog okruženja gledano iz vizure Saveta stranih investitora, kad biste morali da sumirate onih 220 i nešto strana?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pa da vam kažem, ne bi mogao da u nekoliko tačaka jel bi uvek bila neka oblast zapostavljena. Znače, svakoj članici je njena oblast bitna. Morate znati da su sve naše članice i konkurenti jedni drugima na tržištu. Njihov zajednički interes u funkcionisanju kroz Savet je upravo predvidljiva politika. I zato ja kažem transparentnost, pre svega, predvidivost, i transparentno donošenje kroz javnu raspravu svih zakonskih i podzakonskih akata.

VODITELJ: Zašto je važna digitalizacija?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pa digitalizacija što se Saveta stranih investitora tiče je bila važna i pre pandemije. I mi smo na tome insistirali zato što je to danas nova realnost, kada govorimo i o pandemiji i digitalizacija je nova realnost. Pandemija, nažalost, nas je, od nas zahtevala da se taj postupak ubrza. Sam početak pandemije nije bio lak ni za koga, uključujući i naše kompanije, jer on nije bio srpski problem, on je bio svetski problem. I samim tim uspostavljanje, sećate se onih zelenih koridora, je za nas bilo od presudnog značaja, i tada se pokazalo da zajedničkom inicijativom mi možemo da dođemo do nekih rezultata. Mi uzgred rečeno tražimo da ti koridori budu evergrin. Znači da više nisu ovaj zeleni koridori nek budu stalno zeleni koridori, ali sama je nas je naterala jer smo imali potpuno jednu novu situaciju, imali ste nešto što je rad od kuće, imali ste nešto što je nova realnost ili upoznavanje zaposlenih sa novim digitalnim platformama, komunikacije s državom kroz digitalne platforme i to je nešto što smo mi odmah na početku, u prvim danima pandemije tražili od Vlade, da odmah krenemo da se bavimo time. Mi smo to podelili u nekoliko segmenata. Imali smo digitalizaciju finansijskih usluga jer je to potrebno za naše normalno funkcionisanje. Imali smo digitalizaciju u zdravstvu. I to su neki projekti koji traju. Znače, digitalizacija vam je kao, kao i edukacija, kao obrazovanje, ne može da počne i da stane. Jel onog momenta kada završite jedan deo morate raditi na, na završavanju određenih procedura koje ste radili pre izvesnog vremena.

VODITELJ: I tu dajete, tu dajete gotovo maksimalnu ocenu, 2,6 od mogućih 3 poena.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pa, da vam kažem, nije to samo mislim da budem jeste naravno komentar Saveta ali to, to su i komentari svih ostalih, i vezano za one zelene sertifikate, i za prijavu za vakcinaciju, i portal e-Uprave koji nam je pomogao, i prijavljivanje za porez, i reforma da kažemo Poresle uprave, poreskog portala za naše lako funkcionisanje. Drugo, potpisivanje na Klaudu, i sada mnoge druge stvari, ne bi da zamaram vaše gledaoce koji su onako usko specifično i usko stručni, su nama bili neophodni da možemo da nastavimo da funkcionišemo. Mi smo naravno saradivali direktno sa, i sa kabinetom

predsednice Vlade, i sa njenim timom za digitalizaciju, i sa Kancelarijom za **IT**, i oni jesu mnogo toga uradili ali ogroman je put još pred nama, jel znate digitalizacija mora da prožme sve segmente društava, uključujući recimo deo koji se odnosi na rad, malopre ste me pitali.

VODITELJ: E sad ćemo o tome.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): To je ta nova realnost.

VODITELJ: Kada, kada čovek pročita izveštaje, ne samo ovaj, nego i brojne, gotovo sve prethodne **Saveta stranih investitora** nekako ga tera taj sadržaj da postane levičar, i sindikalista. Suština onoga što **Savet stranih investitora** a to su drugim rečima poslodavci traži od vlada u Srbiji, svih ovih godina jeste ta nepopularna fleksibilizacija rada. Drugim rečima, ono što se nalazi na desetinama stranica **Bele knjige** koja se odnosi, koja se odnose na radna prava, gde vi dajete čistu jedinicu, konstatujući da tu gotovo da nema napretka jer većina preporuka Saveta stranih investitora nije tu, nije tu uvažena. Dakle, olakšati zapošljavanje ali i otpuštanje, zobići kolektivne ugovore koji su sindikatima vrlo važni, umesto njih omogućiti da se poslodavac sa svakim zaposlenim može dogovarati oči u oči, smanjiti davanja radnicima, ona koja se odnose na nadoknade u vremenima kad se ne radi, to je bolovanje, to su odmori i različite osnove, odsustvo sa posla po različitim, po različitim osnovama. Mnogo vam je stalo, vašim članicama, da se otvore svi mogući koridori za angažovanje studenata, đaka, u onome što vi vidite kao mogućnost da oni uče, a što zaposleni vide kao mogućnost da angažujete jeftiniju radnu snagu. Olakšati otpuštanje i komunikaciju zaposlenog i poslodavca i melom, otakz imejлом, smanjiti mogućnosti vođenja dugih procesa po žalbama. Dakle, ovo kad se pročita zaista se postavi pitanje kako i jedna Vlada može da izađe u susret i da dobije nešto više od ocene 1, ako želi da služi ne samo interesima poslodavaca nego i svojih građana?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): To je tako kad, kada tako kažete.

VODITELJ: Evo vi sad dajte.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Ali pre svega ono što sam ja hteo da kažem zadnji put Zakon o radu promenjen je 2014.godine. Ovo je 2021.godina. Mnoge stvari su se desile u međuvremenu uključujući i Covid mnoge stvari koje se predlažu u **Beloj knjizi** koje smo mi stavili tamo, isključivo su vezane za lakšu komunikaciju. Ne možete u jednom trenutku biti za digitalizaciju i za apsolutno zalagati se za takozvane paper les ili bez papira komunikaciju, a onda s druge strane imati tone i tone papira u komunikaciji sa bilo kime. Danas, u današnjem svetu, u današnjem biznisu, odluke se donose u momentu, donose se u trenutku, i vi imate tu, morate imati tu slobodu. Mi danas imamo kvalifikovane potpise, imamo potpisan na Klaudu za koje smo se borili, imamo, imate ih prepoznate u zakonu da vi možete da potpišete određeni dokument. A i dalje u Zakonu o radu morate taj dokumenat potpisati u papirnom obliku. O tome mi govorimo. Mi govorimo o usaglašavanju, ako u jednu stranu idemo u svet digitalizacije moramo raditi na digitalizaciji celokupnog društva s jedne strane, a onda na edukaciji. Kada govorimo, sad ću na kraj da se vratim, edukaciji studenata, uopšte studenti su bitni i za same članice jer to su budući zaposleni. Mi smo i na **Beloj knjizi** imali goste sa nekoliko fakulteta u Srbiji koji su, na koje smo mi vrlo ponosni. To su neki budući lideri u Srbiji. I to su naši budući zaposleni, i uopšte ne mislim da su oni bilo kakva konkurencija. Mi danas, recimo, u Srbiji pričamo o manjku radne snage.

VODITELJ: Da ali i u **Beloj knjizi** stoji, vi predlažete, ja kad kažem vi, vi ste sada ovde.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Personalizovan da.

VODITELJ: Predstavnik, predstavnik **Saveta stranih investitora**, i vi vrlo dobro znate da postoji mogućnost zloupotrebe, jer se kaže tamo omogućiti da se, da se angažuju studenti i đaci, a zloupotrebe će nadležna ministarstva rešiti, rešiti zakonski. Znači da se zna da može da bude, da može da bude zloupotreba, i da se zna da ovaj angažman studenata i đaka može da bude supstitut u nekim kompanijama za angažman kvalifikovanog radnika.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Da vam kažem, sve ono što se predlaže u **Beloj knjizi** je su preporuke koje već postoje u svim ostalim zemljama. Napomenuo sam skoro 80 posto naših članica dolazi iz Evropske unije. I **Savet stranih investitora** nikada nije

predlagao ništa što nije u skladu sa procedurom unutar Evropske unije. Vi se sećate, podsetiću vas vazano za predlog Zakona o lizingu radne snage. Vi ste imali defakto situaciju na terenu, tada je **Savez stranih investitora** predlagao da se napravi zakon koji će urediti to područje.

VODITELJ: To za zapošljavanje, pa pojasnimo gledaocima, onima koji nisu imali priliku da budu zapošljavanje preko agencija.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Tako je.

VODITELJ: Umesto da se zaposlite u kompaniji zaposleni ste u agenciji koja pruža usluge.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Određenoj kompaniji.

VODITELJ: Toj kompaniji, to je rad na određeno vreme, to je rad koji nije, nije puna zaposlenost onoga ko radi?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Tako je, ali opet, ali opet dolazite u situaciju da kompanije su upravo zbog nepostojanja jasno definisane zakonske procedure uglavnom izbegavale da zapošljavaju jer nisu želele da ulaze u bilo kakav problem. U momentu kada imate jasno definisane zakone, kad imate jasno definisane kazne za bilo koga, onda vi ste u mogućnosti da, da, da legitimno i legalno primenjujete. Po meni jako je bitno reći ovde, članice Saveta su velike kompanije koje u potpunosti poštuju sve zakonske odredbe u ovoj zemlji, i nije to vrsta investitora na koju se može, na koju se može uperiti prstom i reći da ga oni nešto ne poštuju i određeno ne rade.

VODITELJ: Pa možemo da uperimo prst da kažemo da je to ona vrsta moćnih investitora koja zagovara i ovde trend fleksibilizacije rada. A to znači, što manje onih radnih mesta koja se zovu stalni posao, a što više onog raznog angažovanja ljudi privremeno, po potrebi poslodavca, mogućnost, lakša mogućnost da se radnik, da se radnik otpusti. To jeste trend, vi ćete verovatno reći i svetski, globalni, ali to jeste ono što, što bi voleli i investitori okupljeni u Savetu?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pa da vam kažem, nije baš tako. Kada govorimo o fleksibilnom zapošljavanju ne misli se na, na zapošljavanje na određeno vreme. Ovde govorimo o fleksibilnom zapošljavanju da vi dajte poslodavcu sutra mogućnost da on u slučaju potrebe ili povećanog obima posla zaposli dodatnu radnu snagu koja mu inače u nekim drugim uslovima nije potreba ili ako dođe do stalnog da kažemo povećanog zahteva te ljude prevede u stalni radni odnos. Ovako imate suprotnu da zbog nemogućnosti ili ne jasnih procedura oni se odlučuju da ne zapošljavaju da ne bi sutra ušli u određeni problem. Tako da ja uopšte ne vidim, preporuke koje su bile u **Beloj knjizi** su uglavnom administrativne. One, one nisu umerene protiv radnika. One su usmerene samo na lakšu komunikaciju. Znači ako vi, ako postoji problem u tome da li može komunikacija da bude sa radnikom putem imejla, ili ne, to nije najveći problem uopšte, ali omogućuje poslodavcu, omogućuje poslodavcu da i kroz taj kanal komunikacije razgovara.

VODITELJ: Ali recimo evo šta može da bude problem. Ako komunikacija imejlom smatrate da nije, za nekoga može da bude problem, za neko ko radi za malo više od minimalca, nema mogućnost da, da non-stop bude online, da ima smart telefon, možda ni kompjuter kod kuće, može da bude problem. Ali ono što je sigurno problem jeste predlog da se obračun naknade zarade, na tome se insistira, za vreme odsustva sa rada, obračunava na osnovu osnovne zarade, to je onaj minimum, uvećane za minuli rad. Sada je ta osnovica mnogo viša, i ona je nivo prosečne, prosečne zarade. Drugim rečima, hoćete da odlazak odsustvo s posla, zbog bolovanja, zbog godišnjeg odmora, ili drugih osnova bude jeftiniji za poslodavca. To je preporuka Saveta stranih investitora.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Da vam kažem, znači kada govorimo ovde govorimo o odsustvu sa posla, govorimo o određenom da kažemo vremenskom tajanju vremenskog perioda.

VODITELJ: Da onda kada je čovek bolestan, prima manje nego što prima sada, eto to je najprostije, najprostije rečeno.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Dobro da vam kažem to je, odlazak na bolovanje ili odlazak da kažem odsustvovanje sa posla, je vremenski ograničeno. Ako imate s druge strane zloupotrebu tako nečeg i to sad traje beskonačno, onda mi možemo polemisati o pogleda.

VODITELJ: Naravno, ako imate zloupotrebu postoje drugi mehanizmi kako se to.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Da li ne možemo u jednom trenutku da važe, da važe pravila, to će uraditi nadležni organi, a u drugom da ne važe. Ovde je samo kad se misli o bolovanju misli se na određenom kraćem trajanju vremenski, vremenski ograničenom da kažemo trajanju. I samim tim to je nešto što članice smatraju da može da, da jednostavno pomogne u, u rešavanju svih tih problema.

VODITELJ: Kad se predlaže da poslodavac i zaposleni je u razgovoru jedan na jedan, dogovaraju uslove radnog angažmana, da li je to pokušaj relativizacije nečega što je tekovina sindikalne borbe, a to su kolektivni ugovori? Da li to smeta, kolektivni ugovori štite zajednicu unutar, štite sve zaposlene unutar jedne, jedne kompanije, i logično je da je ta zaštita snažnija od onoga što bi, od situacija koja bi bila da nema te vrste zaštite. Kada poslodavci predlažu da radnici dogovaraju u razgovoru jedan na jedan uslove svog angažmana, da li je to relativizacija? Relativizacija sindikata, sindikalnog postojanja, sindikalnog angažmana u kompanijama.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Mislim da nije, pre svega ovde je naravno kolektivni ugovori, niko nije tražio ukidanje kolektivnih ugovora, pa ni naša preporuka ne ide u tom smeru. Ovde ide samo u smeru da postoji mogućnost, da postoji opcija, da nije samo definisano kao recimo u slučaju više sile, ili nečega. Vi imate situaciju da radnik želi a da jednostavno nije moguće, i onda on ne želi da uđe u komflikt sa, sa predstavnicima sindikata jel slobodna volja svakog od nas je ipak ovde najbitnija. Ukoliko radnik želi da radi prekovremeno, želi da dogovori sa svojim poslodavcem, menadžer, ne mora to da bude radnik, neka to bude menadžer da ne govorimo samo ovde o radniku, i on želi da ugovori tako nešto da ima mogućnost da može to da uradi.

VODITELJ: A predviđate, smatrate da je angažman stranaca budućnost neizbežna, i to ste stavili kao jedna, jedno od stvari koja se mora rešiti, koja se mora rešiti zakonski da se uradi angažman stranih državljana kao radne snage, kao zaposlenih u Srbiji.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Da. Pre svega to su dva zakona nama suštinski bitna. To je Zakon o strancima i Zakon o zapošljavanju stranaca. A ovde pre svega gledamo to kroz, jel mnogi stranci rade u našim kompanijama. Moramo pomenuti da su naše kompanije strane uglavnom i jako je bitno da taj njihov dolazak.

VODITELJ: To je menadžerski nivo?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Nije menadžerski, nije to više samo menadžerski to vam je, to su velike multinacionalne kompanije, imate radnika, imate.

VODITELJ: Jel gledalac koji čuje ovo misliće na.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Ne mislim samo na direktore.

VODITELJ: Da ljudi iz Vijetnama.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Ne.

VODITELJ: Iz Indije.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Ne.

VODITELJ: Iz Kine.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Ne, ovde se pre svega misli i to jeste preporuka da se taj postupak digitalizuje. Ovde pre svega govorimo o digitalizaciji, a to jeste da stranci mogu većinu toga da završe još kada su u svojim zemljama, da se ne lutaju od šaltera do šaltera, da ne bude nedostaje vam jedan papir. I ovde govorimo o brzini, o brzini reakcije, i

mislimo da je to nešto. Recimo mi smo tu dali, mi sad trenutno radimo, trenutno se menja Zakon o strancima i Zakon o zapošljavanju, i bilo, i skoro je bilo javno predstavljanje u Privrednoj komori tako da je to nešto što će uskoro izaći, i uglavnom se pre svega misli na digitalizaciju i na, i na pojednostavljenje procedura.

VODITELJ: Gospodine Ljubiću postoji jedno uverenje da će, da će zbog takvog stanja na tržištu rada i favorizovanja poslodavaca od strane države, radnici iz Srbije traže uhleblje u evropskim zemljama gde se prava zaposlenih ipak malo više poštuju, a da se Srbija otvara za ljude koji dolaze trbuhom za kruhom i koji dolaze iz nekih sredina gde je situacija još nepovoljnija. Jel to budućnost sveta, sveta rada?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Ne.

VODITELJ: Da državljani Srbije odlaze u Austriju, u Nemačku da rade, a da ovde dolaze ljudi sa drugih kontinenata i drugih zemalja da rade kao jeftinija radna snaga?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Prvo tu postoje dva pitanja. Jedno je da li, da li građani Srbije odlaze u inostranstvo? Da. Da li će u nekom doglednom periodu postojati nedostatak radne snage? Ja mislim da da, zato što mi danas živimo u vremenu gde su granice otvorene, gde vi možete otići, možete se zaposliti, priznaju vam diplomu fakulteta, i vi jednostavno u svakom trenutku imate opciju da izaberete. Ono što smo, što su predstavnici kompanija naših članica, oni su se opredelili da investiraju u Srbiji, znači nama je bitno da imamo pristup radnoj snazi, svakog profila. Govorim i o menadžerkog, pa govorimo do da kažemo onog radničkog ili sa najmanjim stepenom obrazovanja. Ali tržište rada je tržište konkurencije. Vi uvek idete tamo gde vam je bolje, i vi uvek idete tamo gde vam je, gde vam je ponuđeno više. Mi, odnosno naše članice uglavnom se trude da te iste uslove, da kažemo pre svega finansijske ovaj obezbede i onim ljudima koji rade ovde. S druge strane, mi ovde govorimo naše članice su velike kompanije, i to je jako bitno da kažem, sva ona pravila koja važe za njihove matične kompanije, u njihovim matičnim zemljama, važe i u Srbiji. Ne postoje dupli aršini, ne postoje dupla postupanja prema radnicima, i ne postoji različito, različito gledanje na tu temu.

VODITELJ: Moram da vas pitam na kraju emisije još jedno pitanje koje je važno velikom broju gledalaca. Rio Tinto kompanija je članica Saveta stranih investitora?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Jeste. Rio Tinto je članica Saveta.

VODITELJ: Kako da razumemo ovu rečenicu iz, iz predgovora koji u Beloj knjizi piše trenutni predsednik Saveta stranih investitora? Majk Mišel direktor „Telenora“ u Srbiji inače. Kaže ovako: „Neka međunarodna predviđanja kažu da bi rast naprednih tehnologija mogao dostići 3.2 biliona dolara do 2025. godine i ponuditi neverovatne mogućnosti onima koji su spremni da se uhvate u koštac sa ovim tehnološkim talasom. Svet mora da razmišlja o tome kako da pomogne naprednoj tehnologiji, da ostvari svoj puni potencijal. Ona suštinski transformiše način na koji živimo i radimo i podstiče razvoj svih sektora direktno utičući na produktivnost zaposlenost, sticanje znanja, veština, i životnu sredinu.“ Kad se kaže napredna tehnologija, pa opet napredna tehnologija, pa onda zelena, zelena agenda, investicije za budućnost, jel to utiranje puta dolasku Rio Tinta ne kao istraživača, nego kao kompanije koja će rudariti u Loznici a možda i na drugim lokacijama?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pa ne mogu da komentarišem poslovanje određenih kompanija. Savet stranih investitora se ne bavi interesima pojedinačnih kompanija.

VODITELJ: Ovo nije podrška?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Ne, ne, kad.

VODITELJ: U tom pravcu.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Ne, pretpostavljam da izgovara predsednika kad se govori pre svega o naprednim tehnologijama. Ono što mi beležimo i što vidimo jeste da Srbija svake godine sve više i više ima izvoza upravo iz tog segmenta, IT tehnologija.

VODITELJ: Znači ovo je IT?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Tehnologija znanja, tako je.

VODITELJ: Ovo nije litijum?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Ovdje se pre svega odnosi o tome, mislim da ne može ruda biti napredna tehnologija, ali ovdje generalno govori o izvozu znanja.

VODITELJ: Baterije.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): O izvozu tehnologija.

VODITELJ: Baterije, novi izvori energije, ja to smatram naprednom tehnologijom.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Da.

VODITELJ: Ako sam pogrešila dobro je da ste vi tu.

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pre svega kada govorimo o zelenim tehnologijama i to se nalazi u našoj **Beloj knjizi**, mi pre svega govorimo o kvalitetu vazduha, o kvalitetu života, o ono što je bitno jeste da sve naše članice poštuju visoke standarde.

VODITELJ: I u tom smislu kako gledate na Rio Tinto?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Pa ja ne mogu, ja ponavljam.

VODITELJ: Kritički ili zaštitnički budući da je reč o članici?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Ja ne mogu, kada govorimo, ne mogu da, ponavljam još jedanput, ne mogu da govorim o svakoj članici pojedinačno. Mi ne zastupamo interese članica niti se bavimo članicama pojedinačno, bavimo se industrijama.

VODITELJ: Ali ukoliko bi članica bila veliki zagađivač da li bi se **Savet stranih investitora** oglasio tim povodom?

ALEKSANDAR LJUBIĆ, (Savet stranih investitora (FIC)): Sigurno da bi, ali ja sam siguran da sve naše članice se pridržavaju najvećih standarda u poslovanju i u to sam u potpunosti siguran.

VODITELJ: Hvala puno što ste govorili za „Pravi ugao“. Aleksandar Ljubić izvršni direktor **Saveta stranih investitora** povodom novog izdanja **Bele knjige**. Ostanite uz program Radio televizije Vojvodine. Vidimo se ponovo sutra u 17 i 20.